

1971 r. (XXVI), Zeszyt 1:

Wydany z okazji ćwierćwiecza rozpoczęcia wykładów na polskim uniwersytecie we Wrocławiu zawiera m. i.:

K. Fiedor, B. Pasierb: *Stan badań nad 25-leciem na Śląsku i postulaty badawcze*.
E. Długajczyk: *Organizowanie polskich władz szkolnych na Śląsku w latach 1918—1922*.

„NASZA PRZESZŁOŚĆ — STUDIA Z DZIEJÓW KOŚCIOŁA I KULTURY KATOLICKIEJ W POLSCE”.

Tom XXXIII, Kraków 1970, ss. 263:

Różni się od ostatnio wydanych tomów o charakterze monograficznym wielorakimi tematami i to:

H. Kapiszewski: *Działalność misyjna Polski pierwszych Piastów na ziemiach przykarpackich*.

Z. Kozłowska-Budkowa: *Rezygnacja biskupów krakowskich Wincentego i Iwona*.

Ks. J. Kuś: *Kościół św. Katarzyny w Krakowie*.

Ks. F. Niewiero: *Dzieje kultu św. Kazimierza w kraju i za granicą*.

F. Kotula: *O starym domu Czarnej Madonny*.

Ks. K. Drzymała: *Ks. Kasper Drużbicki T. J. (1590—1662)*.

J. Reyman: *Dzieje duszpasterstwa polskiego nad Bosforem*.

S. Rospond: *Pijarzy w obronie oświeceniowej kultury językowej*.

Bp W. Wójcik: *Ks. Aleksander Bastrzykowski (1879—1938)*.

Ks. A. Schletz: *Ks. Hieronim Feicht, pierwszy duszpasterz Polaków we Wrocławiu na Oporowie*.

Ks. Z. Jakubowski: *Ks. Bp Czesław Falkowski Ordynariusz Łomżyński*.

Dołączone są liczne recenzje.

Tom XXXIV, Kraków 1971, ss. 249 + mapa.

Jest poświęcony wyłącznie diecezji chełmińskiej:

Ks. W. Eborowicz: *Ks. Biskup Kazimierz Kowalski*.

Ks. W. Eborowicz, Z. Hrapkowicz: *Bibliografia prac ks. bpa Kazimierza J. Kowalskiego*.

Ks. A. Liedtke: *Zarys dziejów diecezji chełmińskiej*.

Ks. K. Dąbrowski: *Najdawniejsze wiadomości o duchowieństwie na Pomorzu Wschodnim przed r. 1308/9*.

K. Górski: *M. Magdalena Morteska i jej rola w reformie trydenckiej w Polsce*.

Ks. E. Piszcz: *Łąki Bratjańskie — najstarsze miejsce kultu maryjnego w diecezji chełmińskiej*.

Ks. R. Ciecholewski: *Ołtarz Koronacji NMP w Kartuzach*.

Tom zamykają recenzje, kroniki, spis ilustracji i treści.

WAŻNIEJSZE POZYCJE WYDAWNICZE OSTATNICH LAT DOTYCZĄCE ŚLĄSKA:

Dział encyklopedyczny:

Bibliografia Śląska 1966. Opr. Zespół pod kier. E. Engelkinga, Katowice-Kraków 1970, ss. 380. Znajdziemy tu wydane w r. 1966 wydawnictwa zwarte,

ciągle, utwory i fragmenty z czasopism oraz prasę lokalną. Umieszczono również uzupełnienie za lata 1960—1965 z uwzględnieniem piśmiennictwa obcego, poruszającego tematykę śląską. P. Musioł, *Piśmiennictwo polskie na Śląsku do początków XIX wieku*, Opole 1970, ss. 230. Jest to za staraniem L. Brózka przez Instytut Opolski wydana praca, napisana jeszcze przed drugą wojną światową, gdyż Autor ścięty został przez okupanta w Katowicach w dn. 19 II 1943 r. Autor ograniczył się do piśmiennictwa starszego, które bardziej szczegółowo przedstawił i więcej nagromadził faktów niż Ogrodziński w podobnej publikacji. *Pieśni ludu śląskiego*. Ze zbiorów rękopiśmiennych Józefa Lompy wydał, skomentował i zarysem monograficznym poprzedził B. Zakrzewski, Wrocław 1970, ss. 470. W r. 1844 drukowano w Warszawie pokaźny zbiór pieśni śląskich J. Lompy i R. Fiedlera. Cenzura carska nie pozwoliła jednak na edycję. Manuskrypty pozornie przepadły i dopiero profesorowi drowi B. Zakrzewskiemu udało się je odnaleźć. W książce mieści się około 875 tekstów pieśniowych, m. i. pieśni kościelnych ze starych kantyczek oraz obszerna rozprawa o zbieractwie pieśni śląskich w pierwszej połowie XIX wieku. *Encyklopedia, która się nie ukazała*. Opr. R. Hajduk i S. Popiołek, Katowice 1970, ss. 251. Pod tym dziwnym tytułem wydano na podstawie jedyne go ocalałego egzemplarza „Leksykon Polactwa w Niemczech”, który zawiera hasła: deklaratywne, ukazujące politykę Związku Polaków, informujące o ogólnej działalności oraz statystyczne hasła, wykazujące miejscowości w jakikolwiek sposób związane z polskością. *Atlas językowy Śląska*. Katowice-Kraków, t. I 1969, ss. 155, t. II 1970, część I: Mapy 1—250 oraz część II: komentarze do map ss. 96. Atlas zamierza przedstawić na mapach wybranych zjawiska gwarowe na obszarze Śląska, do dziś dnia zamieszkałym przez ludność autochtoniczną, która na co dzień posługuje się dialektem gwarowym. Całość obliczona jest na siedem tomów i w pierwszych dwóch tomach zawarte są wstępne objaśnienia, ogólne mapy, oraz komentarze i wykazy. *Materiały do bibliografii przemysłu ziemi raciborskiej ze szczególnym uwzględnieniem okresu 1945—1967*, opracował A. Nowara, Opole 1970, ss. 78. Materiały, pomyślane jako pomoc w opracowaniu monografii historyczno-gospodarczej regionu raciborskiego, dotyczą przeszłości: organizacji, techniki i rozmiarów produkcji przemysłowej ziemi raciborskiej. *Studia i materiały z dziejów województwa katowickiego w Polsce Ludowej*, p. red. H. Rechowicza, t. V, Katowice 1970, ss. 293. Są tam m. i. artykuły Z. Górczycy o rozwoju szkolnictwa podstawowego w okresie 25-lecia oraz F. Szymiczka o prasie i piśmiennictwie w latach 1945—1950 i J. Kozika kronika ważniejszych wydarzeń w województwie katowickim w latach 1950—1956. H. Kot, *Historia nowożytnej kartografii Śląska 1800—1930*, Katowice 1970, ss. 211. Książka składa się z części ogólnej, zawierającej przegląd dotychczasowych prac o kartografii śląskiej, bibliografię, spisy, katalogi i opracowania historyczne w zbiorach kartograficznych, z części szczegółowej o atlasach i mapach według ośrodków, w których je wyprodukowano, i ze specjalnej części kartografii Śląska w ujęciu problematycznym. S. Rospond, *Słownik etymologiczny nazw geograficznych Śląska*, t. I: A—B, Warszawa-Wrocław 1970, ss. LX + 137. Słownik obejmuje całość materiału geograficznego Śląska w jego granicach i uwzględni nie tylko nazwy miejscowe, ale też rzeczne, górskie i terenowe. O obszernym zaplanowaniu dzieła świadczy I tom, który oprócz 60 stron uwag na 137 stronach objął tylko pierwsze dwie litery alfabetu *Świętochłowice*. *Zarys rozwoju miasta*, opr. A. Szefer, Katowice 1970, ss. 456. Świętochłowice, leżące w centrum GOP-u i zajmujące pod względem gę-

tości zaludnienia jedno z pierwszych miejsc w Europie, nie odbiegają zbytnio od innych miast tego typu w zachodniej części Polski. Kształtowała je klasa robotnicza pod względem społecznym, politycznym i narodowym. Najwięcej miejsca poświęcono okresowi Polski Ludowej, ukazując awans miasta w okresie 25 lat władzy ludowej. *Ruda Śl. Zarys rozwoju miasta*, opr. A. Szefer, Katowice 1970, ss. 380. Obecna Ruda obejmuje swymi granicami Orzegów, Godulę, Nowy Bytom, Chebzie, Bielszowice, Bykowińę, Halembę, Kłodnicę, Kochłowice, Starą Kuźnię i Wirek. Toteż opracowanie części historycznej, choć ogólnikowe, jak przy wszystkich tego rodzaju opisach, było szczególnie trudne i dokonane zostało przez pracowników Instytutu Śląskiego, nowsze zaś czasy opisali działacze miejscowi. *Kluczbork. Studium geograficzno-ekonomiczne*, p. red. L. Straszewicza, Katowice 1970, ss. 298. Zespół pracowników naukowych Katedry Geografii Ekonomicznej Uniwersytetu Łódzkiego podjął się na propozycję władz powiatowych w Kluczborku opracowania monografii tegoż miasta, odznaczającego się prężnością gospodarczą, żywą działalnością społeczną i kulturalną. Oprócz tych spraw uwzględniono również krótki zarys historyczny miasta. *Ziemia Rybnicko-Wodzisławska*, p. red. J. Ligęzy, Katowice 1970, ss. 506. Rozwijający się ROW dał powód do nakreślenia bogatej przeszłości i obiecującej przyszłości tej ziemi, kryjącej w sobie niezmierne bogactwa. *Ziemia Kozielska. Studia i materiały*, t. I p. red. J. Kroszela, Opole 1971, ss. 319. Powiat kozielski należy do obszarów z wielu względów szczególnie interesujących. Oprócz rolnictwa jest tu mnóstwo problemów „uprzemysławiania”, gdyż ukształtował się tutaj odrębny model struktury przestrzennej i społeczno-ekonomicznej. Nawet żegluga odrzańska odgrywa wybitną rolę. Dlatego oprócz pierwszego tomu, omawiającego przeważnie aktualne sprawy gospodarcze, przewidziane są dalsze tomy o dziejach i współczesności tegoż powiatu.

*

Dział historyczny:

H. Łowmiański, *Początki Polski. Z dziejów Słowian w I Tysiącleciu*, t. IV, Warszawa 1970, ss. 538. Po trzech tomach doszedł Autor do początków państwowości u Słowian południowych, państwa wielkomorawskiego oraz początków państwowości na ziemiach Polski południowej, czyli do okresu, w którym pojawiają się pierwsze ślady uchrześcijanienia Polski. S. Kamińska, *Klasztory Brygidek w Gdańsku, Elblągu i Lublinie*. Założenie i uposażenie, Wrocław 1970, ss. 231. Oprócz początkowych dziejów i uposażenia wykazanych w tytule klasztorów przedstawiona jest również postać św. Brygidy i jej zakonu na tle kultury i umysłowości XIV stulecia. W części uzupełniającej jest wykaz klasztorów brygidzkich, bibliografia i indeksy osób oraz nazw geograficznych. K. Dąbrowski, *Rozwój wielkiej własności ziemskiej klasztoru cysterek w Żarnowcu od XIII do XVI wieku*, Wrocław 1970, ss. 161. Jest to pierwsza monograficzna praca o klasztorze w Żarnowcu, położonym w odległości 28 km na północ od miasta powiatowego Pucka. Autor na podstawie dosyć bogatego materiału źródłowego podejmuje próbę nakreślenia dziejów społeczno-gospodarczych w okresie działalności cysterek w latach 1245—1590. A. Karłowska-Kamzowa, *Fundacje artystyczne księcia Ludwika I Brzeskiego*. Studia nad rozwojem świadomości historycznej na Śląsku XIV—XVIII wieku, Opole-Wrocław 1970, ss. 192. Różni tej pracy habilitacyjnej obejmuje zagadnienie wpływu mecenatu księcia Ludwika I nie tylko na wyobraźnię artystów współczesnych, ale również następstw w formowaniu się tradycji historiograficznej, politycznej

i dewocyjnej na Śląsku i w Rzeczypospolitej. *Zbiór dokumentów małopolskich*, część V, dokumenty z lat 1401—1440, wydał I. Sułkowska-Kuraś i S. Kuraś, Wrocław 1970, ss. XXXVI + 450. Jest to ostatnia część monumentalnego, w poprzednim tomie „Studiów” wzmiankowanego dzieła i zawiera 358 dokumentów z lat 1401—1440 oraz uzupełnienia z lat 1288—1440. *Wiek XVII — Kontrareformacja — Barok*. Prace z historii kultury, p. red. J. Pelca. Studia Staropolskie, t. XXIX, Wrocław 1970, ss. 380. Zawartością książki są artykuły z okresu od połowy XVI do końca XVII stulecia w Polsce o katolicyzmie, polityce, sztuce, piśmiennictwie, arianach polskich i szkolnictwie jezuickim. *Historia nauki polskiej*, t. II: H. Barycz: *Barok*, K. Opałek: *Oświecenie*. Wstęp i red. B. Suchodolski, Wrocław 1970, ss. 479. Profesor Barycz jako znakomity specjalista przedstawia warunki i charakter nauki w Polsce na tle kultury europejskiej XVII stulecia, instytucje naukowe, dzieje nauk matematyczno-przyrodniczych i humanistycznych. Profesor Opałek charakteryzuje Oświecenie, czasy saskie, upadek nauki i pierwsze objawy jego przezwyciężenia oraz okres pełnego ukształtowania się prądu Oświecenia w Polsce. W. Ostrowski, *Wiejskie szkolnictwo parafialne na Śląsku w drugiej połowie XVII wieku (w świetle wizytacji kościelnych)*, Wrocław 1971, ss. 148. Wiedza nasza o wiejskich szkołach katolickich jest znikoma. Dlatego celowe było skupienie uwagi na tymże odcinku szkolnictwa, przy czym oczywiście największe znaczenie dla badań tych mają protokoły wizytacyjne. Na nich oraz na wykazanej w pracy literaturze oparł Autor swoją publikację o szkołach wiejskich i zajętych w nich skrybach i scholarach. J. Chlebowczyk, *Nad Olzą*, Katowice 1971, ss. 255. Praca popularnonaukowa na temat dziejów Śląska Cieszyńskiego w jego historycznych granicach od połowy XVIII wieku po r. 1945. Opisuje życie gospodarcze i społeczne oraz polityczne i kulturalne ze szczególnym uwzględnieniem tradycji współżycia Polaków z pozostałymi grupami narodowymi. *Historia Śląska*, t. II, część 2, p. red. S. Michałkiewicza, Wrocław 1970, ss. 593. Kolejna część drugiego tomu fundamentalnego dzieła zbiorowego prezentuje dzieje Śląska w okresie od 1807 do 1850 r. Omawiane tam są przez specjalistów-historyków zagadnienia gospodarcze, społeczne, polityczne, państwowo-prawne oraz oświata i kultura. Wiele miejsca zajęło omówienie kwestii uwłaszczenia i położenia chłopów, germanizacja tego kraju i szeroko ujęta problematyka Wiosny Ludów na Śląsku. *Korespondencja Pawła Stalmachy*, opr. I. Homoląg, L. Brożek, Wrocław 1969, ss. 172. Korespondencja budziciela i krzewiciela ducha polskiego na Śląsku Cieszyńskim, uratowana tylko częściowo do zniszczenia w drugiej wojnie światowej, obejmuje 192 listy, pisane na przestrzeni lat 1843—1891. T. Musioł, *Strajki szkolne na Górnym Śląsku w latach 1906 i 1920*, Warszawa-Wrocław 1970, ss. 187. Na podstawie cennego materiału źródłowego oraz doskonałej znajomości omawianego zagadnienia opracował Autor mało dotychczas znane strajki szkolne na terenie górnośląskim. *Wspomnienia Ślązaków i Zagłębiaków*. Wybór i opracowanie K. Popiołka, Katowice 1970, ss. 547. W książce rozmieszczono 28 relacji o ruchu robotniczym i narodowowyzwoleńczym od 1906 r. aż do klęski hitlerowskiej. J. Gruszką, *Polski ośrodek narodowy w Raciborzu (do r. 1918)*, Wrocław 1970, ss. 175. Jest to opis dziejów polskiego ruchu narodowego w regionie raciborskim ze szczególnym uwzględnieniem jego genezy, oblicza ideowo-programowego i ewolucji, jakiej podlegał w związku z analogicznymi prądami innych regionów górnośląskich, oraz na tym tle rola i znaczenie dra Józefa Rostka. *W pięćdziesiątą rocznicę powstań śląskich i plebiscytu*. Praca zbiorowa p. red.

H. Re ch o w i c z a, Katowice 1971, ss. 396. Społeczno-polityczne podłoże powstań śląskich, przebieg trzech kolejnych powstań i plebiscytu, działalność Międzysojuszniczej Komisji Rządzącej i Plebiscytowej, stosunek rządu i społeczeństwa polskiego do sprawy górnośląskiej, udział powstańców w kampanii wrześniowej i ich losy w okresie okupacji, oto treść książki. Ponadto znajdziemy tam jeszcze historiografię powstań oraz echa powstań w pieśni, literaturze i sztuce. K. P o p i o ł e k, *Trzecie powstanie śląskie*, Katowice 1971, ss. 88. Jest to opis przyczyn, przygotowania i przebiegu trzeciego powstania ze szczególnym podkreśleniem patriotycznego zrywu mas ludowych. *Ponad milczeniem i walką*. Antologia poezji i satyry powstań śląskich, wybrał i opr. B. L u b o s z, Katowice 1970, ss. 197. Jest to przyczynek do badań historyczno-literackich i kulturalnych w odniesieniu do okresu powstań śląskich. *Studia Śląskie*, seria nowa, t. XIX, Opole 1971, ss. 468. Cały tom poświęcony jest bohaterom powstańczego czynu i plebiscytowej walki na Górnym Śląsku w latach 1919—1920—1921. Toteż oprócz pięciu obszernych artykułów mieszczą się w tym tomie liczne miscellanea i materiały odnośnie powstań i plebiscytu. *Studia i materiały z dziejów Śląska*, p. red. K. P o p i o ł k a, t. X, Wrocław-Warszawa-Kraków 1970, ss. 443. W studiach napotykamy na prace o strukturze śląskiego proletariatu przemysłowego (1849—1873), o sprawie górnośląskiej w sejmie pruskim (1919—1922), o problemach polskich przy wyborach do parlamentu Rzeszy w 1930 r., w materiałach zaś jest mowa o produkcji rolnej w latach 1914—1918 oraz o przemianach podziału polityczno-administracyjnego na obszarze województwa katowickiego. A. S t a m p k a, *Moje Siołkowice*. Obrazki z przeszłości. Przedmową opatrzył Z. B e d n o r z, Opole 1970, ss. 120. „Ludowy naukowiec”, wieśniak opracował z niezwykłą pasją i docieklivością oraz chłopskim uporem na podstawie mozolnie zebranego materiału dzieje swojej wsi, przy czym nie pominął kościoła parafialnego i wybitnych duszpasterzy. T. S t o j a n o w s k a, *Kazimierz Nitsch u Śląsk*. Związki naukowe i kontakty osobiste, Opole 1970, ss. 72. Najznakomitszy polski dialektolog, zmarły w r. 1958, był bardzo silnie związany ze Śląskiem zarówno pracą swoją naukową, jak działalnością społeczną w czasie plebiscytu a nawet jeszcze po drugiej wojnie światowej. J. L u b o s, *Dzieje polskiego gimnazjum w Bytomiu w świetle dokumentów i wspomnień*, Katowice 1971², ss. 284. Pierwsze wydanie ukazało się w r. 1961 i spotkało się z niezwykle gorącym przyjęciem wśród czytelników. Wywołało również żywy oddźwięk na łamach prasy. Toteż wyszło teraz drugie wydanie historii „szkolnej placówki i polskiej wyspy na morzu hitlerowskiego oblężania” z nieco rozszerzonym opracowaniem rozdziału o byłych uczniach tej uczelni. T. F a ł e c k i, *Niemieckie szkolnictwo mniejszościowe na Górnym Śląsku w latach 1922—1939*, Katowice-Kraków 1970, ss. 182. Obraz działania szkoły niemieckiej na Górnym Śląsku pod kątem historii stosunków politycznych narodowościowych i społecznych, oraz dążeń niemieckich organizacji mniejszościowych w sprawach szkolnych, jako też stanowiska społeczeństwa polskiego i polskich władz państwowych w tej kwestii. *Antypolska polityka władz hitlerowskich na Śląsku Opolskim w latach 1933—1939 w świetle raportów konsulów polskich*, opr. W. W r z e s i ń s k i. Documenta Silesiae zeszyt 6; Wrocław 1970, ss. 313. Jest to zbiór dokumentów, przedstawiających stosunek władz hitlerowskich do Polaków na Śląsku Opolskim w latach przedwojennych oraz raportów i skarg Polaków do Związku Polaków w Niemczech na upośledzenie ich przez władze administracyjne, pracodawców i organizacje niemieckie. H. i T. J ę d r u s z c z a k, *Ostatnie lata drugiej Rzeczypospolitej (1935—1939)*, Warszawa 1970,

ss. 423. Jest to praca, składająca się z dziewięciu części, stanowiących w swej wewnętrznej strukturze zupełnie osobne szkice polityczne i gospodarczo-społeczne od śmierci Piłsudskiego aż do kampanii wrześniowej. A. Szefer, *Śląski wrzesień 1939*, Katowice 1970, ss. 71. Szkic przypomina podstawowe fakty i wydarzenia, poprzedzające agresję hitlerowską oraz przebieg kampanii wrześniowej i pierwsze tygodnie okupacji. *Problemy wojny i okupacji 1939—1944*. Zbiór artykułów p. red. W. Góry i J. Gołębiowskiego, Warszawa 1969, ss. 535. Problematyka przebiegu kampanii wrześniowej, struktura i podział społeczno-polityczny społeczeństwa polskiego w latach 1939—1944, walki dyplomatyczne o miejsce Polski w latach wojny, jej przyszły kształt geopolityczny, wyzwoleń i programy społeczno-gospodarcze polskich ugrupowań politycznych, ruch oporu, polityka okupanta i życie kulturalno-oświatowe w okresie okupacji są tematyką książki. J. Sziling, *Polityka okupanta hitlerowskiego wobec Kościoła katolickiego 1939—1945*. Tzw. okręgi Rzeszy: Gdańsk-Prusy Zachodnie, Kraj Warty i Regencja Katowicka, Poznań 1970, ss. 307. Recenzję umieściliśmy w osobnej rubryce. A. Szefer, *Losy powstańców śląskich w latach okupacji hitlerowskiej*. Zeszyty naukowe, nr. 29, Katowice 1970, ss. 261. Próba podsumowania strat osobowych powstańców śląskich i to najpierw różne formy represji hitlerowskich a następnie biogramy 1696 powstańców zamordowanych, wśród nich kilkudziesięciu powstańców wielkopolskich, którzy swoje losy związali z regionem śląskim, oto treść książki. W. Jastrzębski, *Hitlerowskie wysiedlenia z ziem polskich, wcielonych do Rzeszy w latach 1939—1945*, Poznań 1968, ss. 142. Jest to dziewiąty tom „Badań nad okupacją niemiecką w Polsce”, odtwarzający przebieg hitlerowskich wysiedleń ludności polskiej i żydowskiej. *Śląsk i Zagłębie Dąbrowskie we walce z okupantem hitlerowskim 1939—1945*. Materiały ze sesji naukowej p. red. A. Szefera, Katowice 1970, ss. 405. Zawiera głosy dyskusyjne w związku z referatami o genezie klęski wrześniowej, „Piątej Kolumnie”, udziale powstańców śląskich w obronie Śląska, ruchu oporu i Ślązakach oraz Zagłębiakach na frontach drugiej wojny światowej. *Wspomnienia nauczycieli śląskich*, wyb. i opr. S. Kędryna i A. Szefer p. red. K. Popiołka, Katowice 1970, ss. 235. Mowa o pionierskich wysiłkach nauczycieli śląskich; organizujących szkolnictwo powojenne w latach 1945/6 na ówczesnym obszarze województwa śląsko-dąbrowskiego. J. Kokot, *Kwestia niemiecka w ćwierć wieku po bezwarunkowej kapitulacji III Rzeszy*, Wrocław-Warszawa-Kraków 1970², ss. 234. Jest to drugie przejrane i uzupełnione wydanie, świadczące o nie słabnącym zainteresowaniu tytułową problematyką. J. Lider, *Nowe tendencje w myśli polityczno-wojskowej NRF (1966—1969)*, Wrocław 1971, ss. 387. Tematem książki są kluczowe zagadnienia myśli polityczno-militarnej zachodnich Niemiec w drugiej połowie lat sześćdziesiątych.

*

Dział socjologiczny i ekonomiczny

F. Serafin, *Ruch ludowy we województwie śląsko-dąbrowskim w latach 1945—1949*, Katowice 1970, ss. 223. Jest to monograficzny obraz rozwoju organizacyjnego i politycznego stronnictw chłopskich, ukazanego na tle ówczesnej sytuacji w krajowym ruchu ludowym na podstawie dokumentów i relacji ustnych żyjących jeszcze działaczy. A. Konieczny, *Z dziejów ruchu młodzieżowego we województwie katowickim 1945—1970*. Zeszyty naukowe nr. 31, Katowice 1970, ss. 87. Próba syntetycznego ujęcia historii demokratycznych orga-

nizacji młodzieżowych w minionym 25-leciu oraz wkładu w realizację programu socjalistycznego. *Szkoła życia i patriotyzmu*. Z działalności społeczno-wychowawczej Uniwersytetu Ludowego ZMW w Błotnicy Strzeleckiej, Opole 1970, ss. 135. Są to ciekawe opowiadania pamiętnikarsko-socjograficzne oraz studia materiałowo-przyczynkarskie na tle powstania i rozwoju Ludowego Uniwersytetu. K. Malczewski, *Polski ruch spółdzielczy na Śląsku Opolskim w okresie międzywojennym*, Opole 1971, ss. 48. Na podstawie zachowanych skąpych źródeł i wspomnień Kazimierza Malczewskiego opracował Andrzej Brożek całokształt spółdzielczości, założonej przez garstkę pozostałych na Opolskiem po plebiscycie działaczy w 1927 r. A. Wajda, *Zakład przemysłowy w środowisku wiejskim (Na przykładzie Huty „Małapanew” w Ozimku)*, Opole 1970, ss. 93. W łączności z uprzemysłowieniem wiejskich okolic wzrasta coraz bardziej nowy typ pracownika, tzw. chłop-robotnika, który obok produkcji rolnej dostarcza siły roboczej dla przemysłu. Na typowym przykładzie huty „Małapanew” prześledził Autor związane z tym problemy. *Instrukcje gospodarcze dla dóbr pszczyńskich od połowy XVII do początku XIX wieku*. Do druku przygot. S. Inglot i L. Wiatrowski, Wrocław 1963, ss. XVIII + 188. Dotychczasową lukę w historiografii śląskiej w zakresie publikacji instrukcji gospodarczych wypełnia tekst takowych instrukcji dla pracowników na dobrach pszczyńskich, składających się z czterech kluczy z 16 folwarkami i 45 wsiami w XVII stuleciu a 25 folwarkami i 75 osadami z początkiem XIX wieku. J. Chlebowczyk, *Gospodarka Komory Cieszyńskiej na przełomie XVII i XVIII oraz w pierwszej połowie XVIII wieku*, Wrocław-Warszawa-Kraków 1966, ss. 323. Pozostałe aż do śmierci księżny Elżbiety Lukrecji w 1653 r. majątki w ręku książąt cieszyńskich przeszły na mocy reskryptu cesarza Ferdynanda III z 1654 r. pod administrację królewskoczeskiej Komory we Wrocławiu. Odtąd wszystkie domeny cieszyńskie objęte zostały określeniem „dóbr Kameralnych”. Treścią książki są dzieje Komory, charakterystyka regionu oraz jako główny temat ekonomika dóbr przynależnych do Komory cieszyńskiej. R. Ratajewski, *Ruch czytelniczy i biblioteki polskie na Śląsku Opolskim 1922—1939* (W świetle niektórych materiałów archiwalnych i prasowych), Opole 1970, ss. 67. Oparta o niektóre archiwalia i informacje prasowe, czerpane z „Katolika”, „Katolika Codziennego” i „Nowin Codziennych” broszura jest właściwie tylko wstępem i podbudową do dalszych badań szczegółowych nad problematyką w nagłówku zawartą. A. Gładysz, *Książka w górnośląskim okręgu przemysłowym*. Studia i materiały, Wrocław-Warszawa-Kraków 1970, ss. 167. Jest to pionierska praca na temat czytelnictwa w GOP-ie, i to: międzywojenne tradycje bibliotekarskie i czytelnictwo, katowicki rynek księgarski, problemy czytelnicze Katowic i inne aktualne kwestie. W. Jasieński, T. Wrona, *Warunki bytu ludności województwa katowickiego*, Katowice 1970, ss. 124. Na podstawie przemian, zaszłych w okresie 25-lecia PRL w województwie katowickim w zakresie warunków bytu przeprowadził Autor analizę dochodów, stanowiących główny czynnik, determinujący spożycie i określający stopę życiową. S. Leszczycki, Z. Tokarski, *Niektóre problemy warunków bytowych w Górnośląskim Okręgu Przemysłowym*, Wrocław 1970, ss. 384. Wśród problemów naprowadzamy najważniejsze: klimat lokalny obszarów przemysłowych i zanieczyszczenie powietrza; zagospodarowanie nieużytków poprzemysłowych, zagadnienie gospodarki wodnej, problematyka rolnicza i budownictwo na terenach górniczych. *Studia Śląskie*, seria nowa, t. XVII, Opole 1970, ss. 355. Oprócz obszernego artykułu M. Kutymy o tendencjach w rozwoju kształcenia mło-

dzieży województwa opolskiego są tam artykuły o strukturze agrarnej na Opolszczyźnie oraz miscellanea i materiały, dotyczące wspomnień z okupacji oraz lat powojennych. *Wiś województwa katowickiego w XXV lecie PRL*. Zeszyty Naukowe nr. 28, Katowice 1970, ss. 146. W kilku referatach z serii popularno-naukowej przedstawiono problemy przemian społeczno-ekonomicznych na wsi oraz omówiono działalność organizacji młodzieżowych, zakończone bieżącymi perspektywicznymi zadaniami.

Ks. Franciszek Maroń

PRZEGLĄD CZASOPISM TEOLOGICZNYCH

Kontakt wymienny podjęły ze Śląskimi Studiami Historyczno-Teologicznymi redakcje następujących czasopism, które będziemy kolejno omawiać na łamach Studiów:

Angelicum (Roma),
Archiv für katholisches Kirchenrecht (München — Mainz),
Dialogo ecumenico (Salamanca),
Irenicon (Chevetogne),
Ius canonicum (Pamplona),
Katholische Nachrichten Agentur (Bonn),
Nouvelle Revue Théologique (Louvain),
Revue de droit canonique (Strasbourg),
Studia Theologica Varsaviensia (Warszawa),
Teologia y vida (Santiago de Chile),
Theologische Revue (Münster),
Theologisches Jahrbuch (Leipzig).

ARCHIV FÜR KATHOLISCHES KIRCHENRECHT. Mit besonderer Rücksicht auf die Länder Deutscher Zunge. Hundertneununddreissigster Band. Jahrgang 1970. Verlag Kirchheim Mainz/Rhein.

Archiv für katholisches Kirchenrecht jest czasopismem zajmującym się problematyką prawa kanonicznego ze szczególnym uwzględnieniem specyfiki i potrzeb Kościołów Lokalnych niemieckiego obszaru językowego. Redaguje je dyrektor Instytutu Prawa Kanonicznego Uniwersytetu Monachijskiego, profesor Klaus Mörsdorf, przy współpracy dwóch profesorów tegoż Instytutu, Karola Weinzierla i Audomara Scheuermanna. Każdy rocznik składa się z dwóch zeszytów, które ukazują się w odstępach półrocznych przy zachowaniu paginacji ciągłej dla całego rocznika. Poszczególne zeszyty zawierają następujące działy: 1. rozprawy; 2. przyczynki; 3. kościelne akty prawne i rozstrzygnięcia; 4. państwowe akty prawne i rozstrzygnięcia; 5. umowy między Kościołem i państwem; 6. kronikę kościelno-prawną; 7. recenzje; 8. przegląd bibliograficzny.

Dział rozpraw obejmuje dziewięć pozycji o bardzo zróżnicowanej tematyce. Podkreślić należy z uznaniem, że aż siedem z nich zajmuje się zagadnieniami bezpośrednio związanymi ze współczesną problematyką kanonistyczną. Wprawdzie jedna z tych pozycji ma charakter sprawozdania z obrad Międzynarodowego Kongresu Kanonistów (E. Corecco, *Kritische Erwägungen zum Internatio-*